

УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

МІЖНАРОДНА БАНКІВСЬКА КОНКУРЕНЦІЯ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

Збірник тез доповідей
І Міжнародної науково-практичної конференції
(25-26 травня 2006 р.)

Суми
УАБС НБУ
2006

УДК 336.71.009.12(100)(063)
ББК 65.262.1
М58

Редакційна колегія збірника:

д-р екон. наук, проф. А.О. Спіфанов
(головний редактор);
д-р екон. наук, проф. С.М. Козьменко
(заступник головного редактора);
д-р екон. наук, проф. О.В. Васюренко;
канд. екон. наук, проф. М.Г. Дмитренко;
канд. екон. наук, доц. Л.П. Чижов

М58 Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика:
Збірник тез доповідей I Міжнародної науково-практичної
конференції (25-26 травня 2006 р.). – Суми: УАБС НБУ,
2006. – 110 с.

Збірник містить тези доповідей учасників I Міжнародної науково-
практичної конференції, яка відбулася 25-26 травня 2006 р. в Українській
академії банківської справи Національного банку України.
Збірник розрахований на фахівців банківської та фінансової систем,
науковців, аспірантів та студентів навчальних закладів.

УДК 336.71.009.12(100)(063)
ББК 65.262.1

© Українська академія банківської справи
Національного банку України, 2006

ЗМІСТ

Спіфанов А.О., Шпиг Ф.І. БАНКИ З ІНОЗЕМНИМ КАПІТАЛОМ ЯК МОЖЛИВА ЗАГРОЗА ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ.....	7
Бойцун Н.Е. КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ВСТУПУ ДО СОТ	8
Прадун В.П. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ	10
Макаренко М.І. МАКРОЕКОНОМІЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ МІЖБАНКІВСЬКОЇ КОНКУРЕНЦІЇ В УКРАЇНІ.....	12
Башкіров О.В. УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕНТНИМ РИЗИКОМ БАНКУ.....	13
Лупін О.Б. ІНВЕСТИЦІЙНА ДЕКЛАРАЦІЯ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ПЛАН УПРАВЛІННЯ ЗОЛОТОВАЛЮТНИМ РЕЗЕРВОМ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ	15
Ван Дер Зан М. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ	16
Крамаренко Г.А., Чорная О.Е. ТЕХНОЛОГІЯ І МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ СТОИМОСТІ КРЕДИТНИХ ПРОДУКТОВ І ОЦЕНКИ КРЕДИТНОГО РИСКА.....	17
Сазонец І.Л., Сухотеплый В.Т. СРЕДНИЕ ЗАТРАТЫ БАНКА И СТРУКТУРА ПРЕДЕЛЬНО КОНЦЕНТРИРОВАННОЙ БАНКОВСКОЙ ОТРАСЛИ.....	18
Беляев Д.О. ОПТИМАЛЬНИЙ ОБСЯГ ЗОЛОТОВАЛЮТНИХ РЕЗЕРВІВ: СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ	20
Щербак В.Д. ОСОБЛИВОСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ У КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	22
Богомаз Г.О. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РЕГУЛЮВАННЯ ВАЛЮТНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ	23
Ліндштадт Х., Вольф М. ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНИХ БАНКІВСЬКИХ СИСТЕМ В ЕПОХУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	24
Расвський К.Є., Домрачев В.М. СУЧАСНІ ЗАВДАННЯ БАНКІВСЬКОГО НАГЛЯДУ В УКРАЇНІ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ	25
Бритченко І.Г., Перепелиця Р.К., Славінський В.І. АКТИВІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ ЯК НАПРЯМ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	27
Богушов В.О. МЕТОДОЛОГІЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ РЕАЛІЗАЦІЇ КРЕДИТНИХ ТА ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ БАНКУ	28

кількості ресурсів. В той же час кредитний портфель інших 9 банків складає більш ніж 50 % кредитного портфелю всіх банків України.

Капіталізація банків в Україні потребує підвищення, залишаючись наднизькою і навіть меншою ніж у Росії.

Коливання залишків на поточних рахунках банків України іноді перевищує 15 %, що свідчить про значну *волатильність* українського банківського ринку і потребує від банків приділення особливої уваги до *процесу управління ризиками*.

Порівняння динаміки структури активів українських банків із структурою активів банків країн – нових членів ЄС свідчить про необхідність часткового *обмеження частки іноземної валюти* в операціях українських банків. Частка іноземної валюти в кредитному портфелі українських банків зростає і перевищує відповідний показник в Угорщині, Чехії, Польщі та Словаччині.

Аналіз процесу розвитку іпотечного кредитування українськими банками, коли розмір іпотеки складає більше 70 % від розміру кредитного портфеля, викликає додаткову занепокоєність. Іпотечне кредитування в Україні зростає більш швидкими темпами, ніж темпи зростання кредитного портфеля, капіталу банків та коштів клієнтів банків. З цього виникає необхідність додаткових заходів регулювання банківських ризиків, пов'язаних з іпотекою.

Наприклад, можна додатково ввести покриття банками *іпотечних ризиків*, яке залежатиме від ступеня готовності будівлі.

Назріла необхідність заміни старих *економічних нормативів*, які регулюють діяльність банків в Україні. В старих нормативах не враховані базельські принципи контролю за банківськими ризиками (зокрема, широко відомі VaR методи).

Назріло запровадження в Україні контролю за банками на основі методології обмеження ризику (зокрема, застосування VaR методів). Сенс цього полягає в тому, що для всіх банків значення економічних нормативів послаблюються, тобто стає менше обмежень та більше можливостей. Для банків, для яких волатильність ризику низька (присутня стабільність в роботі), послаблені значення нормативів дозволяють вдосконалити свою роботу. Для банків, для яких волатильність ризику достатньо велика, контрольні значення нормативів будуть порушені. Досгається це за рахунок зміни алгоритму розрахунку регулятивного капіталу, в значенні якого буде відображена волатильність.

*І.Г. Бритченко, д-р екон. наук, проф., Р.К. Перепелиця,
В.І. Славінський, Донецький державний університет економіки
і торгівлі ім. М.І. Тугана-Барановського*

АКТИВІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ ЯК НАПРЯМ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Банківська система в Україні відіграє значну роль у становленні різних сегментів фінансового ринку. Особливий статус банків в Україні дозволяє їм здійснювати діяльність у різних секторах фінансового ринку і мати значні переваги над іншими учасниками ринку. Наявність розгалуженої філіальної мережі дозволяла їм здійснювати діяльність на території різних регіонів, отже, обслуговувати найбільших емітентів, що мають стратегічне значення для економіки країни.

Аналіз структури випусків цінних паперів комерційними банками демонструє стрімке зростання ролі банків як емітентів облігацій і наявність численних проблем, пов'язаних із формуванням організованого ринку банківських акцій. Це свідчить про те, що первинні банківські розміщення в Україні практично повністю відбуваються на неорганізованому ринку акцій, що не сприяє залученню власного капіталу банківськими установами.

Зниження останнім часом їх частки в загальному обсязі випуску облігацій пов'язане з появою можливостей залучення коштів за нижчою процентною ставкою як за рахунок зниження ставок в цілому по банківській системі країни, так і за рахунок розширення можливостей виходу на міжнародні ринки з метою отримання синдікованих кредитів і розміщення єврооблігаційних позик.

Перспективним напрямом активізації роботи банків на фондовому ринку країни є створення пенсійних фондів. При цьому банк може виконувати функції управління активами створеного ним корпоративного пенсійного фонду або створити окрему компанію з управління активами.

Участь банківської системи у процесі випуску іпотечних цінних паперів передбачає створення фонду за рахунок коштів, отриманих від емісії облігацій, який набуває у банку прав вимоги за кредитними угодами, укладеними банком з фізичними особами для фінансування будівництва житла. За рахунок коштів, що надходять від боржників за іпотечними договорами, фонд розраховується за своїми зобов'язаннями по облігаціях. Оскільки зобов'язання по іпотечних облігаціях мають подвійне забезпечення, то привабливість таких облігацій для потенційних інвесторів буде достатньо високою.

Банк як кредитор, що є власником іпотечних активів, може випустити іпотечні сертифікати на основі рефінансування іпотечних активів

шляхом їх об'єднання в консолідований іпотечний борг і одночасного об'єднання іпотек, що їх забезпечують, в іпотечний пул. При цьому банк, незалежно від того, чи він є власником іпотечних активів або діє на основі договору довірчого управління з власниками активів, може бути керуючим іпотекою та розпорядником платежів.

Отже, для розвитку фондового ринку України і підвищення ролі комерційних банків на ньому необхідно зробити ряд кроків на державному рівні:

- вдосконалити процедури формування резервів під операції з цінними паперами з метою уникнення зловживань з боку комерційних банків;
- створити умови для підвищення рівня капіталізації банків та ефективності залучення ними власного капіталу шляхом включення акцій банків до лістингу;
- переглянути нормативи інвестування комерційними банками коштів до статутних фондів підприємств у напрямку їх збільшення;
- сприяти вексельному обігу на організованому ринку та створити умови для випуску комерційних паперів;
- розширити перелік цінних паперів та збільшити відсоток вартості цінних паперів, під які здійснюється рефінансування банків Національним банком України;
- прийняти необхідні законодавчі акти в частині зниження ризиків інвесторів недержавних пенсійних фондів та іпотечних цінних паперів;
- сприяти випуску муніципальних облігацій, андеррайтерами яких могли б бути комерційні банки;
- стандартизувати умови договорів іпотечного кредитування і прийняти Закон України "Про іпотечні цінні папери".

В.О. Богушов, АКІБ "УкрСиббанк"

МЕТОДОЛОГІЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ РЕАЛІЗАЦІЇ КРЕДИТНИХ ТА ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ БАНКУ

Організована злочинність активно і наполегливо намагається проникнути до найбільш прибуткових сфер діяльності комерційних структур. Тому проникнення до комерційних банків є особливо бажаною метою злочинних угруповань, адже підпорядкування їх може дати злочинцям великі можливості для здійснення значних махінацій, відмивання "брудних грошей", переведення їх за кордон та інших дій, які б приносили їм величезні доходи.

Умови конкурентної боротьби роблять нерівномірним розвиток підприємницької діяльності, у тому числі й у банківській сфері.

Це, у свою чергу, створює необхідність постійного пошуку шляхів удосконалення виробництва і технологій та зберігання їх у таємниці. Разом з тим, пошук ринків, боротьба за клієнтів і нейтралізація конкурентів вимагають усебічної інформації.

В умовах становлення ринкових відносин шахрайство у банківській сфері є досить поширеним явищем, тому що звичайні форми бізнесу застосовуються у межах діючого законодавства. Іноді неможливо визначитися, що здійснюється: нова форма бізнесу, афера чи невмісно допущена помилка.

Тому небезпека шахрайських дій була та є актуальною проблемою для банківської сфери.

Однією із головних задач підрозділів банківської безпеки є захист економічних інтересів банку від протиправних посягань шляхом збору, узагальнення та підготовки інформації його керівництву для прийняття рішення з метою мінімізації банківських ризиків. Зокрема, це реалізація заходів з метою запобігання можливим збиткам та забезпечення прибутковості при реалізації кредитних та інвестиційних проектів банку, створення умов для повернення заборгованості.

При цьому основні ризики пов'язані з негативною діловою репутацією потенційних кредитопозичальників, їх зв'язками з організованими злочинними угрупованнями.

За таких умов ефективна діяльність банку, безпека реалізації кредитних та інвестиційних проектів банку може бути реалізована шляхом вжиття як пасивних заходів безпеки, пов'язаних із різними видами захисту, так і активних дій сил безпеки, насамперед спрямованих на створення сприятливого інформаційного простору для роботи банку. Поєднання таких заходів у практичній діяльності банку потребує створення спеціального підрозділу, метою діяльності якого було б створення умов для ефективної діяльності банку, реалізації всіх його операцій та угод, виключення можливості завдання йому збитків або упущення вигоди.

Мета діяльності підрозділу безпеки банку досягається шляхом виконання таких основних завдань:

- захист законних інтересів банку та його співробітників;
- профілактика та попередження правопорушень і злочинних посягань на власність і персонал банку;
- своєчасне виявлення реальних і потенційних загроз банку, вжиття заходів щодо їх нейтралізації;
- виявлення внутрішніх і зовнішніх причин і умов, які можуть сприяти заподіяння банку, його працівникам, клієнтам і акціонерам матеріальної, моральної та іншої шкоди, перешкоджати їх нормальній діяльності;

вартість активів, що були надані в лізинг, зросла майже на 90 % порівняно з 2003 роком. Загальна вартість лізингових угод збільшилася за цей самий період на 120 %. Вартість портфеля лізингових угод станом на 31 грудня 2004 року зросла порівняно з 31 грудня 2003 року на 136 %. На кінець 2003 року портфель лізингових угод становив 499 млн. грн. (94 млн. дол. США), а на кінець 2004 року він зріс до 1173 млн. грн. (221 млн. дол. США). Проведений аналіз основних показників свідчить про динаміку розвитку українського лізингового ринку, але обсяг фінансових послуг з лізингу є низьким порівняно з російським ринком і країнами колишнього соціалістичного табору.

Таким чином, підбиваючи підсумки, необхідно відзначити наступне:

1. Перспективи розвитку фінансового лізингу в Україні є, оскільки потреба в інвестиціях, які необхідні вже сьогодні для оновлення основних засобів, майже у 70 разів перевищує реальний обсяг ринку лізингу (221 млн. дол. США).

2. Досвід країн Центральної та Східної Європи, зокрема Чехії, Польщі, Угорщини, Росії, свідчить про те, що до 30 % фінансування оновлення основних засобів забезпечує саме фінансовий лізинг. В Україні цей показник значно нижчий і дорівнює лише 1,2 % при зносі основних засобів майже на 90 % в різних видах економічної діяльності. Отже, в Україні фактично мізерні обсяги фінансового лізингу.

3. Співвідношення обсягів ринку лізингу та ВВП в Україні у 20 разів менше, ніж у країнах колишнього соціалістичного табору, які демонструють високі темпи розвитку лізингової галузі.

4. Основними причинами, що стримують розвиток лізингового ринку України, є неузгодженість законодавчих актів, які регулюють лізингові відносини, висока вартість фінансових ресурсів і низька капіталізація банківської системи, обмеженість доступу лізингових компаній до джерел фінансування, нестабільність податкового та митного законодавства, відсутність на державному рівні економічних та соціальних стимулів для розвитку лізингу в Україні.

Наукове видання

МІЖНАРОДНА БАНКІВСЬКА КОНКУРЕНЦІЯ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

Збірник тез доповідей
І Міжнародної науково-практичної конференції
(25-26 травня 2006 р.)

Редактори:

Одарченко Н.І.

Кругляк І.О.

Комп'ютерна верстка

Сокрута О.В.

Відповідальність за фактичні помилки, достовірність інформації та точність викладених фактів несуть автори.
Усі права застережено. Посилання на матеріали збірника обов'язкові

Підписано до друку 22.05.2006. Формат 60x84/16. Обл.-вид. арк. 6,0.

Ум. друк. арк. 6,4. Папір офсетний. Гарнітура Times.

Тираж 100 пр. Вид. № 677

Українська академія банківської справи Національного банку України

Адреса: 40030, м. Суми, вул. Петропавлівська, 57.

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції: серія ДК № 2316

Надруковано на обладнанні

Української академії банківської справи Національного банку України